DEEL D: CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De vraagstelling van dit boek luidt: "Hoe moet het institutionele en constitutionele stelsel van de Europese Unie met tenminste 27 lidstaten worden ingericht, opdat sprake kan zijn van een efficiënte, democratische en transparante Europese Unie?"

Concluderend kan deze vraag aan de hand van de onderstaande drie thema's beantwoord worden:

1) **Samenstelling instellingen;**
2) **Besluitvorming en bevoegdheden;**
3) **Rechtsbescherming.**

1 Samenstelling instellingen

Europese Commissie

Het debat over de toekomstige samenstelling van de Europese Commissie is een politiek gevoelige zaak. De meeste – zoniet alle – lidstaten willen zich vertegenwoordigd in de Commissie zien. Tegelijkertijd wordt beseft dat een Commissie bestaande uit – zeg – 27 Commissarissen aan de efficiëntie van de instelling in de weg kan staan.

Dat laatste dient het zwaarst te tellen: om de efficiëntie van de Commissie te waarborgen, moet zij in de uitgebreide Unie beperkt in samenstelling zijn. Het aantal van 20 Commissarissen is reeds het uiterste maximum. Dat betekent dat gedurende een zittingperiode van de Commissie enkele lidstaten niet in de Commissie 'vertegenwoordigd' zullen zijn. Dit zou in beginsel, gezien het karakter van de Commissie, echter geen bezwaar mogen zijn: Commissieleden zijn geen vertegenwoordigers van hun lidstaat. De Commissie dient immers onafhankelijk van de lidstaten te opereren. Alleen dan kan zij haar taken en bevoegdheden naar behoren uitvoeren.

Voorgesteld wordt het aantal Commissarissen te koppelen aan de noodzakelijke beleidsterreinen. Zo kan de samenstelling van de Commissie beperkt gehouden worden. Commissarissen afkomstig uit lidstaten die gedurende een bepaalde mandaatsperiode niet in de Commissie zitting hebben gehad, zullen dat in de volgende mandaatsperiode wel doen. Een strikt gelijkwaardig en eenvoudig rotatiesysteem ontwikkelen is geen sinecure, maar wel van enigszins ondergeschikt belang. Hoofdzaak is dat de Commissie niet 'te groot' wordt.

Raad

De kwestie van de stemmenweging in de Raad was het meest netelige dossier in de Intergouvernementele Conferenties van 1996, 2000 en 2003. Het heeft tot veel gekrakeel tussen de lidstaten geleid, en dan met name tussen Frankrijk en Duitsland (2000) en tussen Duitsland enerzijds en Polen en Spanje anderzijds (2003). Steeds moest gekozen worden uit een herweging van de oude – in 1958 ingevoerde – stemmingsaantallen (artikel 205 EG) of uit de invoering van een nieuwe dubbele sleutel, waarbij talloze varianten denkbaar zijn. Een dubbele stemmenweging heeft natuurlijk verschillende nadelen (minder transparantie en doelmatigheid en relatief meer invloed voor de grote lidstaten). Een drievoudige sleutel, zoals overeengekomen in Nice, is uit het oogpunt van efficiëntie en eenvoud, zelfs enigszins ridicuul te noemen. Deze regeling – en dan met name de berekening van de

'qmv'-sleutel bij toetreding van nieuwe lidstaten – is zelfs voor ingewijden nauwelijks te doorgronden.

Gepleit wordt voor invoering van het in de IGC 2000 gedane Commissievoorstel. Een gekwalificeerde meerderheid wordt behaald door een gewone meerderheid van lidstaten die ten minste de helft van de Uniebevolking vertegenwoordigt. Dit voorstel heeft het voordeel van eenvoud en efficiëntie. Dat geldt overigens ook voor het voorstel zoals neergelegd in de Europese grondwet, maar dat werkt teveel in het voordeel van de grootste lidstaten. Het is voor hen eenvoudig een blokkerende minderheid te vormen. Om die reden is het Commissievoorstel aantrekkelijker.

Europees Parlement

Ook voor het Europese Parlement geldt dat deze niet mag uitgroeien tot een soort 'Poolse landdag'. Met een aantal van 700 parlementariërs is het Europese Parlement reeds het grootste volksvertegenwoordigende orgaan ter wereld. De zetelverdeling, zoals neergelegd in het Verdrag van Nice, kan ertoe leiden dat het aantal Europarlementariërs de 700 ruim overschrijdt. Dat is niet vanuit efficiëntieoverwegingen niet acceptabel. Voorts is deze regeling veel te gecompliceerd. Zelfs de Nederlandse regering wist het niet aan de Tweede Kamer uit te leggen.

Voorgesteld wordt een minimum van 6 zetels per lidstaat waarbij vervolgens elke lidstaat 1 zetel per 1 miljoen inwoners erbij krijgt. Dit is een simpel, goed uit te leggen en democratisch, bevolkingsproportioneel systeem. Het leidt er bovendien toe dat het zetelaantal, zelfs na de toetreding van Roemenië, Bulgarije en Turkije, de 700-grens nauwelijks overschrijdt.

Hof van Justitie

Voor wat betreft de samenstelling van het Hof van Justitie en Gerecht van eerste aanleg is de regeling van het Verdrag van Nice vanuit bevredigend. Het Hof zal bestaan uit één rechter per lidstaat, terwijl het Gerecht zal bestaan uit ten minste één rechter per lidstaat. Dit zal geen gevaar voor de efficiëntie opleveren indien daarbij bepaald wordt – zoals in het Verdrag van Nice – dat het Hof slechts bij hoge uitzondering in voltallige zitting bijeen zal komen. De regel zal moeten zijn dat het Hof in kamers van 3 of 5 rechters bijeenkomt.

Voor wat betreft de samenstelling van het Hof van Justitie worden geen nieuwe voorstellen gedaan.

2 Besluitvorming en bevoegdheden

In een uitgebreide Unie bestaat grote behoefte aan een sterke Europese Commissie. Met name de kleinere lidstaten hebben daarbij baat. Alleen de Commissie kan in zulk divers (cultureel) samenwerkingsverband als de Europese Unie toezien op het belang van deze Unie en *alle* (burgers van de) lidstaten. Derhalve mag de Europese Raad weinig tot geen invloed kunnen uitoefenen op de benoeming van de (voorzitter van de) Commissie.

De Europese Commissie initieert *alle* besluitvorming. Op het gebied van het Buitenlands beleid en Defensie kan – eventueel gedurende een overgangsperiode – een met de lidstaten gedeeld initiatiefrecht bestaan. De Commissie doet alleen een

voorstel indien het Verdrag voorziet in een daartoe geëigende rechtsbasis. Het thans bestaande stelsel (artikel 5 EG) blijft derhalve in de uitgebreide Unie bestaan, met dien verstande dat het subsidiariteitsvereiste komt te vervallen. Dit beginsel kan inefficiënt, integratiebelemmerend werken. Indien bepaalde rechtsbases in het Verdrag 'scherper' geformuleerd worden, hoeft niet nogmaals afgevraagd te worden of de Unie de materie 'beter' kan regelen. Dat gegeven is dan reeds in het Verdrag vastgelegd. Ook zou kunnen worden overwogen enkele bevoegdheden aan de lidstaten 'terug te geven'. Immers, wat regionaal of lidstatelijk geregeld kan worden, zou geen aangelegenheid voor de Unie moeten zijn.

Dat gezegd zijnde, bij het kiezen van een rechtsbasis door de Commissie, heeft een zogeheten 'Kompetenzkatalog' geen additionele waarde. Een opsomming van bevoegdheden en het aanbrengen van een onderscheid – zoals bijvoorbeeld gedaan in de Europese grondwet – tussen exclusieve, gedeelde en aanvullende bevoegdheden, *kan* geen antwoord geven op de vraag 'wie doet wat'. Daarvoor zijn de beleidsterreinen van de Unie teveel met elkaar verweven. Wil men om politieke redenen ('Europa begrijpelijker maken voor de burger') toch een 'Kompetenzkatalog' in de Verdragen opnemen, dan moet men zich bewust zijn van de omstandigheid dat een opsomming van bevoegdheden geen juridische of beleidsmatige meerwaarde heeft. De 'Kompetenzkatalog' in Europese grondwet – hetgeen een 'momentopname' is – kan zelfs integratie*belemmerend* werken. Met andere woorden, een 'Kompetenz-katalog' draagt op geen enkele wijze bij aan de efficiëntie, transparantie en/of democratie van de Europese Unie.

De regeling in de Europese grondwet met betrekking tot het nieuwe wetgevingsinstrumentarium dient wel toegejuicht te worden. Er wordt een onderscheid tussen wetgeving en niet-wetgeving aangebracht. De voorgestelde indeling (tussen wetgevende- en niet-wetgevende gedelegeerde-, en uitvoeringshandelingen) kan duidelijk maken dat secundaire hogere *wetgeving* voorrang heeft op lagere *regelgeving*, hetgeen de democratie en de rechtszekerheid ten goede komt: de burger moet weten dat de 'wet' het hoogste is. Daarmee is een duidelijkere hiërarchie van normen ingevoerd. Een ander voordeel is bovendien dat het aantal soorten besluiten wordt teruggebracht – van meer dan twintig tot vijf – en dat de wetgever (Europees Parlement en Raad) *zelf* kan beslissen welke materie zij wil regelen en welk deel van de materie door de Commissie uitgewerkt kan worden. Dat leidt tot een afname van de toepassing van de co-decisieprocedure. Deze – relatief zware – procedure hoeft niet langer ingezet te worden als het bijvoorbeeld gaat om het vaststellen van de afmeting van fietsreflectoren.

Voor wat betreft de Europese Raad, deze behoudt in de uitgebreide Unie zijn thans bestaande taak: het geven van de nodige impulsen voor de ontwikkeling van de Unie en het vaststellen van de algemene politieke beleidslijnen (artikel 4 EU). De komst van een Europese president is een goede zaak, maar alleen om de reden dat de huidige manier van roteren van het voorzitterschap van de Unie niet werkbaar is in een EU-27. Dat betekent dat de bevoegdheden van de president uitsluitend het coördineren van de in artikel 4 EU neergelegde taak dient te zijn.

Indien de rechtsbasis voorziet in de mogelijkheid wetgeving uit te vaardigen wordt het voorstel van de Commissie naar het Europees Parlement en de Raad gestuurd. Indien het voorstel wordt aangenomen, is de co-decisieprocedure (in de Europese grondwet 'wetgevingsprocedure' geheten, artikel III-302) volledig van toepassing. Idealiter zou de co-decisieprocedure altijd met 'qmv' in de Raad gepaard moeten gaan.

Een nader te onderzoeken, interessante gedachte is de stemming in het Europees Parlement tussen twee partijen te laten plaatsvinden. Het zou wellicht zinvol zijn een tweepartijstelsel in het Europees Parlement door te voeren; bestaande uit de voor- en tegenstanders van verdere Europese integratie. Dit is naar Amerikaans voorbeeld waar de aanvankelijke partijen de Federalisten en de Anti-federalisten waren. Zij twistten over de vraag: hoe machtig moet de op te richten Unie worden. Welnu, in Europa doet zich een soortgelijke – zo niet identieke – tweestrijd plaats. Deze tweestrijd zou geïnstitutionaliseerd en verplaatst kunnen worden naar de instelling waar de discussie plaats behoort te hebben: het Europees Parlement. De discussie over de vraag 'hoe machtig moet de Unie zijn' dient niet voornamelijk in de (Europese) Raad of op nationaal niveau gevoerd te worden.

De introductie van een tweepartijstelsel kan verschillende voordelen hebben. Allereerst voor de gebrekkige democratische legitimiteit van het Europees Parlement. Indien er een tweepartijstelsel wordt ingevoerd, kiest de burger de Europese partij van zijn voorkeur en meeregeert daadwerkelijk – meer dan thans het geval is – het Europese *volk*: de burgers van de Europese Unie. Een tweepartijstelsel heeft het voordeel van duidelijkheid en eenvoud. Het is inzichtelijk en begrijpelijk voor een ieder. Het huidige hybride en moeilijk te doorgronden stelsel van Europese politieke fracties kan op de helling. De Europarlementariërs zullen bovendien meer in de publiciteit treden, een grotere naamsbekendheid genieten, met als gevolg dat Europa meer zou kunnen gaan 'leven' bij de bevolking. Europese individuen die een verdere overdracht van bevoegdheden aan de Unie wenselijk achten, kiezen de partij van hun gading, terwijl degenen die tegen een (geleidelijke) overdracht van bevoegdheden naar de Europese Unie zijn, vertegenwoordigers van de 'contra-beweging' zullen kiezen.

Een tweepartijstelsel zou bovendien tot meer stabiliteit en efficiëntie kunnen leiden in de Europese politiek. In de Amerikaanse literatuur is meermaals uiteengezet dat tweepartijstelsels tot politieke stabiliteit leiden. Meerpartijstelsels, zoals op het Europese continent, zouden daarentegen juist tot instabiliteit leiden.

Het stelsel zou als volgt kunnen werken. De vertegenwoordigers van de twee Europese politieke partijen staan op Europese kieslijsten, waarop iedere Unieburger volgens een uniforme procedure direct zijn stem kan uitbrengen. Nationale politieke partijen kunnen blijven bestaan, maar voor de Europese verkiezingen dienen zij zich aan te sluiten bij de pro- of contra-beweging.

Een en ander heeft tot gevolg dat het 'democratisch deficit' grotendeels zal kunnen verdwijnen. Immers, zonder partijvorming geen daadwerkelijke democratie. Andere oplossingen ter reductie van het democratisch deficit – dat overigens verschillende betekenissen kent – zoals de dubbelmandaten of het vergroten van de rol van de nationale parlementen (bijvoorbeeld door middel van een 'senaat') zijn onbevredigend. Bij de figuur van de dubbelmandaten, het gelijktijdig bezetten van een zetel in het nationale parlement en in het Europees Parlement, moeten grote vraagtekens worden geplaatst. Het gelijktijdig bezetten van een zetel in het Europees Parlement en in een nationaal parlement zal hoogstwaarschijnlijk leiden tot veelvuldig absenteïsme in het Europees Parlement hetgeen het gezag van de Europese volksvertegenwoordiging zou ondergraven. Bovendien zou een dergelijke participatie van nationale parlementariërs in de communautaire besluitvorming een stap terug betekenen voor de integratiegedachte. Immers, in het Europees Parlement dienen *Europese* parlementariërs zitting te hebben. Een 'senaat' is evenmin wenselijk. Het zou voor verdere bureaucratie kunnen zorgen. Bovendien: het Europees Parlement is de laatste jaren tot ware medewetgever geworden. Binnen het

kader van de co-decisieprocedure is daardoor in feite al sprake van een bicameraal stelsel. Het Europees Parlement dient deze nieuwe rol vast te houden, en moet zich in de toekomst tot een waardige tegenspeler van de Raad en de Europese Raad zien te ontwikkelen. Het lijkt niet raadzaam, uit continuïteitsoverwegingen, dit systeem te wijzigen. Bovendien, niet in te zien valt hoe nationale parlementariërs binnen de co-decisieprocedure van toegevoegde waarde kunnen zijn. Kortom, de Europese Unie moet op *Europees niveau* haar democratische maatstaven waarborgen.

Voorts, in de uitgebreide Unie bestaat geen behoefte aan de vorming van een 'kern-Europa' en nauwelijks aan de toepassing van de figuur van de zogeheten nauwere samenwerking. Nauwere samenwerking is een mechanisme dat een groep van lidstaten in staat stelt om met behulp van de instituties en procedures van de EU hun samenwerking te ontplooien op beleidsterreinen waarop de EU bevoegdheden heeft, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. Sommige auteurs en politici zijn een voorstander van de toepassing ervan op beleidsterreinen waar de integratie dreigt de stagneren of 'niet snel' genoeg te gaan. Deze nauwere samenwerking zou zelfs zover moeten gaan dat wordt overgegaan tot een vaste kern van lidstaten die het voortouw nemen en de integratie in een 'hogere versnelling' brengen. Nauwere samenwerking – waarvoor het Verdrag van Nice de voorwaarden voor het aangaan heeft versoepeld – dient echter slechts bij hoge uitzondering plaats te vinden. Ten eerste, de regeling zoals neergelegd in het Verdrag van Nice is uitermate gecompliceerd en onoverzichtelijk. Toepassing van de verschillende mechanismen in de drie pijlers van de EU zou kunnen leiden tot allerlei vormen – zowel qua thema als samenstelling van de deelnemende lidstaten – van nauwere samenwerking. Dit zal – zo behoeft geen uitgebreid betoog – de transparantie en efficiëntie van de Unie-samenwerking niet bepaald bevorderen. Ten tweede, er kleeft in algemene zin een groot aantal nadelen aan de toepassing van nauwere samenwerking. De grootste daarvan is dat nauwere samenwerking een verkeerd signaal is voor de nieuwe en toekomstige lidstaten. Het doet afbreuk aan het eenheidskarakter van de Europese samenwerking. Indien bepaalde lidstaten nog niet 'klaar' zijn om deel te nemen aan bepaalde beleidsontwikkeling, kunnen overgangstermijnen volstaan. Deze zijn voor elke nieuwe lidstaat van toepassing geweest en liggen minder 'gevoelig' dan nauwere samenwerking. Vele nieuwe lidstaten hebben terecht aangegeven weinig heil te zien in deze modaliteiten en ze zelfs discriminatoir te achten. Dat geldt natuurlijk nog sterker voor de vorming van een *vaste* kopgroep: het druist in tegen het gevoelen dat de Europese Unie één samenwerkingsverband is. Met andere woorden, nauwere samenwerking en een 'kern-Europa' dragen op geen enkele manier bij aan de efficiëntie, democratie of transparantie van de Europese Unie. Het druist zelfs tegen deze voorwaarden in.

3 Rechtsbescherming

De hervormingen die het Verdrag van Nice en de Europese grondwet – die de hervormingen van het Verdrag van Nice praktisch *telles quelles* overnam – heeft doorgevoerd met betrekking tot de directe beroepen en de prejudiciële procedure zijn vanuit efficiëntieoverwegingen grotendeels als positief aan te merken. 'Nice' heeft bepaald dat het Gerecht bevoegd wordt voor een groot deel van de directe beroepen en een deel van de prejudiciële vragen. De overdracht van een groot deel directe beroepen naar het Gerecht is toe te juichen. Dit leidt tot een afname van de werkdruk van het Hof en kan het Gerecht laten uitgroeien tot een 'echte' eerste instantie rechtbank. Hoewel vele auteurs aanvankelijk tegen de overdracht van de prejudiciële

beslissingsbevoegdheid van Hof naar Gerecht waren (en zijn), lijkt het niet op onoverkomelijke bezwaren te stuiten. De uniforme uitlegging van het Gemeenschapsrecht zal hierdoor – naar het zich laat aanzien – niet worden aangetast.

De instelling van de zogeheten 'rechterlijke kamers' leidt tot de opbouw van de rechterlijke organisatie in drie lagen, en kan daarmee de rechtsgang onnodig belasten. Deze figuur dient afgewezen te worden.

In Nice is niet besloten prejudiciële vragen aan regionale rechtbanken of aan de rechterlijke kamers voor te kunnen leggen. Dat valt als positief te bestempelen. In de eerste plaats zou deze gang van zaken een verruiming van de werklast van het Hof van Justitie opleveren. Het kan namelijk te maken krijgen met prejudiciële verzoeken van de nationale rechter, van het Gerecht van eerste aanleg *en* van de gespecialiseerde rechtbanken. Ten tweede kan het creëren van nieuwe gerechten ten koste gaan van het gezag van het Gerecht. Het zou nu juist de bedoeling moeten zijn het Gerecht te laten uitgroeien tot een ware communautaire rechtsprekende instantie. Een aantal andere opties ter vermindering van de werkdruk van het Hof – zoals 'filtrage' van prejudiciële verwijzingen – hebben niet hun weg naar het Verdrag gevonden. Dat is winst: ook hier geldt dat deze opties een gevaar kunnen opleveren voor de uniforme uitlegging van het Gemeenschapsrecht.

In het Verdrag van Nice is verder gekozen voor een 'réexamen': beslissingen (zowel inzake directe beroepen als prejudiciële beslissingen) van het Gerecht kunnen door het Hof worden overwogen – op verzoek van de eerste advocaat-generaal – wanneer er een ernstig gevaar bestaat dat de eenheid of de samenhang van het Gemeenschapsrecht wordt aangetast. Vanuit democratisch en rechtstatelijk oogpunt is het 'réexamen' geen *conditio sine qua non.* Bovendien zou – ook hier –
het gezag van het Gerecht aangetast kunnen worden. Beter ware het gehele stelsel van het 'réexamen' te schrappen. Door dit stelsel zal bovendien de rol van de eerste advocaat-generaal – die bepaalt of er een heroverweging moet plaatsvinden – drastisch veranderen. Daarbij lijkt het niet raadzaam elk jaar de eerste advocaat-generaal te wisselen. Vanuit democratisch oogpunt valt ook als negatief te beoordelen de invoering van een 'filtrage' voor directe beroepen. Tegen beslissingen van het Gerecht zou – indien het Gerecht in eerste instantie oordeelt over directe beroepen – altijd beroep bij het Hof moeten openstaan. Maar ondanks deze bezwaren zouden de Nice-hervormingen er toe moeten kunnen leiden dat het Hof en Gerecht in voldoende mate toegerust zijn om in een uitgebreide Unie de te verwachten groeiende toestroom van zaken te behandelen.

Dat brengt ons bij de rechtsbeschermingsmogelijkheden voor particulieren. De thans bestaande situatie met betrekking tot het instellen van een direct beroep door particulieren is – gezien de ontwikkelingen inzake het Handvest voor de grondrechten – aan verandering toe. Het Handvest werd in 2000 in het leven geroepen omdat de EU-grondrechten zichtbaarder moesten worden gemaakt. De status die het Handvest momenteel heeft (een 'politieke beginselverklaring') is ontoereikend: het Handvest moet bindend worden verklaard. Immers, het opstellen en aanvaarden van het Handvest zal de rechtsbescherming van mensen die binnen de rechtsmacht van de Unie verblijven moeten versterken. Dit betekent dat voor de individuele rechtzoekende wegen moeten openstaan om de in het Handvest neergelegde rechten te doen gelden. Een bindend Handvest betekent voorts dat er een oplossing dient te worden gevonden voor de verhouding tussen de rechtsbescherming voor particulieren op EU- en Raad van Europa-niveau. Om divergerende rechtsspraak tussen 'Straatsburg' en 'Luxemburg' te voorkomen, zijn verschillende oplossingen aangedragen. De meest voorkomende – en ook in de Europese grondwet

neergelegde – oplossing is de toetreding van de Unie tot het EVRM. Daarbij wordt echter een aantal zaken over het hoofd gezien. Bijvoorbeeld, wijziging van (het statuut van het) het EVRM veronderstelt de instemming van *alle* Raad van Europa-leden. Dit proces zal waarschijnlijk enige jaren in beslag nemen. Maar bovenal: indien de Unie tot het EVRM toetreedt, wordt Straatsburg de hoogste rechtssprekende Europese instantie. Dit druist in tegen de autonome rechtsorde van de Unie en de communautaire methode. Het is derhalve wenselijker een andere optie te kiezen, namelijk het *opzeggen* van het EVRM-lidmaatschap door de EU-lidstaten. Het op het hoogste niveau bestaan van twee toezichtmechanismen komt de transparantie en het democratisch gehalte (*in casu* de rechtszekerheid) van de rechtsbescherming voor de Europese burger niet ten goede. Aan het opzeggen van het EVRM-lidmaatschap door de huidige en toekomstige lidstaten moet als consequentie worden verbonden dat burgers makkelijker dan thans het geval is een direct beroep kunnen instellen bij het Hof als een handeling van de Unie of de lidstaten een inbreuk maakt op een van de grondrechten zoals neergelegd in het Handvest. De eisen waaraan een particulier moet voldoen (artikel 230 lid 4 EG en de 'Plaumann-doctrine' daarvan) om middels een direct beroep een handeling van de Unie aan te vechten zijn te streng, en de artikelen 234 EG (de prejudiciële procedure), artikel 241 EG (exceptie wegens onwettigheid) en 288 EG (niet-contractuele aansprakelijkheid) bieden geen volwaardig alternatief voor het instellen van een direct beroep. Dat maakt dat het praktisch onmogelijk is om een verordening aan te vechten. Aan deze weinig democratische situatie dient in de uitgebreide Unie een einde te komen: particulieren hoeven alleen aan te tonen 'rechtstreeks' geraakt te zijn indien zij menen dat een grondrecht, zoals neergelegd in het Handvest wordt geschonden. In alle overige gevallen – dat wil zeggen er is geen vermeende schending van een grondrecht – kunnen de eisen van 'rechtstreeks en individueel geraakt' gehandhaafd blijven. Hiermee is een 'EU-Verfassungsbeschwerde' geïntroduceerd. Het aantal klachten kan in toom worden gehouden door een aan het Hof toegevoegde kamer die over de ontvankelijkheid beslist. Ook moet beroep openstaan mogelijk zijn tegen handelingen van lidstaten en tegen alle Uniehandelingen. Dus ook tegen vermeende schendingen van grondrechten die kunnen ontstaan door handelingen gebaseerd op de bepalingen zoals neergelegd in de tweede en derde pijler en Titel IV EG.

Indien aan al het bovenstaande is voldaan zijn enkele basisvoorwaarden gecreëerd die de Europese Unie met tenminste 27 lidstaten democratisch, efficiënt en transparant kan laten functioneren. Gepleit wordt onder andere voor de voorzetting van de voor de Europese integratie uiterst succesvol gebleken communautaire methode. Om af te sluiten met een citaat van een Europeaan van de eerste orde, Jacques Delors: "Only the Community method will also enable a 27-country EU to function."